

Petra Postert

HET JAAR
Dat DE
BIJEN
KwAMEN

vertaald door Esther Ottens

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

DECEMBER

Ze zaten dicht op elkaar. Heel dicht. Niet alleen maar schouder aan schouder, rug aan rug, zoals mensen in een volle tram. Nee, nóg dichter. VÉél dichter. Dichter dan eigenlijk mogelijk is. Jaze-ker, dat kan. Op en onder elkaar, zonder begin, zonder einde. Ja, precies, echt op elkaar gepropt dus. En daardoor was het juist zo warm. En zo zacht. Ze vormden een kluit. Een warme, zachte, levende kluit, aldoor stilletjes in beweging. In een houten kist. In het donker. Al wekenlang. Met in het midden de koningin. Die had het goed, haar dochters zorgden dag en nacht voor voedsel en warmte. Dat laatste deden de bijen door de spieren die ze normaal gebruikten om te vliegen, zoemend te laten trillen.

Toen Otto Heinzmeier, de opa van Josy, op de dinsdag voor kerst overleed, was Josy op school bezig met een wiskundeproefwerk. Breuken. In theorie snapte ze het prima. In theorie. De getallen waren alleen zo groot. Vijfentwintig tweehonderdvijfenzeventigste. Achttien honderdachtste. Zestig zevenhonderdtwintigste. En ga zo maar door. De cijfers dansten voor haar ogen.

Voor breuken hoefde je eigenlijk alleen maar een taart

in stukken te kunnen snijden. Zo had opa Otto het zondag nog uitgelegd, met zijn zwakke stem. Alles aan hem, letterlijk alles, zelfs de kleur van zijn ogen en dus ook zijn stem, was van jaar tot jaar, maand tot maand en de laatste tijd zelfs van week tot week zwakker en fletser geworden. Maar wat wel gek was: zijn trek in taart was even groot gebleven als altijd, vooral in chocoladetaart met kersen en slagroom. En dus had Josy's moeder ook afgelopen zondag weer achter elkaar drie punten op zijn schoteltje moeten leggen.

'Als je moet rekenen met breuken denk je gewoon aan deze taart,' zei opa Otto voor hij nog een kers met slagroom in zijn mond stopte. En mompelend vervolgde hij: 'Het getal onder de streep...'

'Is de noemer!' riep Josy.

Hij schudde zijn hoofd en veegde als in slow motion zijn mond af. 'Het getal onder de streep vertelt uit hoeveel stukken de taart bestaat. En het getal boven de streep...' Nu liet hij een lange stilte vallen, want hij moest een paar keer diep ademhalen voor hij verder kon.

'Dat is de teller,' zei Josy zacht.

Haar moeder legde een hand op haar arm en keek haar aan. Hou even je mond, betekende dat. Laat hem uitpraten. Opa had nooit veel gezegd, ook vroeger niet. Misschien klonk zijn stem daarom altijd een beetje raar, ongeïfend. Hij had weleens dagenlang gezwegen, vertelde Josy's moeder. Het was om gek van te worden, zei ze, maar er was niets aan te doen.

'Het getal boven de streep...' begon opa weer, alsof hij de woorden meer uitblies dan uitsprak. 'Het getal boven

de streep laat zien hoeveel stukken jij daarvan mag nemen.' Stilte. 'Snap je?' Josy knikte zwijgend, en opa straalde.

Zoals elke zondag waren ze bij hem op bezoek in het piepkleine flatje met de enorme meubels, en zoals altijd met een chocoladetaart. Niet zelfgebakken, maar uit het vriesvak van de supermarkt, de nacht ervoor ontdooid in de koelkast. 'Als er maar slagroom en kersen op zitten. Ik kan niet ook nog taarten gaan bakken,' zei Josy's moeder soms als ze de taart in de auto zette. Het klonk als een verontschuldiging, alsof ze een slecht geweten had. Terwijl opa nooit klaagde.

Zoals altijd zaten ze ook die zondag met z'n allen om de ronde salontafel, Josy's ouders op de logge bank, met dikke kussens in hun rug, en Josy en opa in de fauteuils ertegenover. Een uur. De ene keer bleven ze wat langer, de andere keer wat korter, dat hing ervan af. Maar de bezoeken duurden nooit meer dan ongeveer een uur. Daar waren drie redenen voor. Ten eerste werd opa snel moe. Geen wonder, want hij was al 84. Ten tweede paste alles wat er te vertellen viel vrij precies in dat ene uur. En ten derde hield Josy's moeder het daar niet langer uit zonder te smelten. Dat beweerde ze in elk geval. Want welk jaargetijde het ook was, en wat de thermometer buiten ook aangaf, in opa's flat was het altijd stikheet.

Nu was het december. Er lag sneeuw, het was ijskoud en als de kinderen 's ochtends naar school gingen, voren hun neusvleugels vast. Opa had de verwarming natuurlijk weer op de hoogste stand gezet, en Josy's moeder had na een kwartier al een rood hoofd.

Josy herinnerde zich bijna niets van de tijd dat haar opa nog fit was. Toen hij altijd met opgestroopte mouwen liep en kon werken als een paard. Toen hij nog in zijn eigen huisje aan de rand van de stad woonde, met de grote tuin. Van de ene op de andere dag waren het huis met de tuin een blok aan zijn been geworden. Josy was pas vier toen hij het verkocht aan een jong gezin en alles met pijn in zijn hart aan die vreemde mensen toevertrouwde: de tulpen en narcissen, de hortensia's, dahlia's en anemonen, de kersen in juni, en in augustus en september de appels, die alkmene en rubinette heetten. Hij had maar een paar meubels meegenomen, plus de bijen. Natúúrlijk zijn bijen. Iemand was bereid geweest ze een plek te geven bij de bijen in zijn eigen tuin, waar opa verder voor ze kon zorgen. In een flat, zonder balkon, kon je nu eenmaal geen bijen houden. In die tijd had hij nog vijf volken.

Dat was nu alweer acht jaar geleden. Op zondag vertelde opa soms in korte zinnen over zijn uitstapjes naar de bijen, maar het had Josy nooit zo geïnteresseerd, en haar ouders ook niet, al hadden ze de pot honing die hij af en toe voor ze klaarzette met plezier mee naar huis genomen.

Afgelopen zondag was opa nog eerder dan anders in zijn stoel in slaap gevallen, al na een half uur. Josy en haar ouders ruimden zwijgend de tafel af, zetten de rest van de taart in de koelkast, deden de afwas en zetten de kopjes en schoteltjes zo zacht mogelijk terug in de kast. Josy haalde het lichtblauwe kleed met de gehaakte rand van de tafel en klopte het uit buiten het raam. Haar moeder legde een wollen deken over opa's benen en deed voorzichtig zijn bril af, die bijna van zijn neus gleed. Haar onderuitgezak-

te, zacht snurkende, spichtige opa deed Josy bijna denken aan een kind, al klopte dat totaal niet met de handen op de armleuningen: de vale, rimpelige handen met de dikke aderen, die zich onder de dunne huid blauwig aftekenden. Voor het eerst kwam de gedachte bij haar op dat opa misschien doorzichtig aan het worden was. Dat hij eerst doorzichtig zou worden en daarna helemaal zou verdwijnen.

Honderdvijftig driehonderdzestigste. Die breuk had Josy op dit moment voor haar neus. Ze probeerde de taart die erbij hoorde voor zich te zien. Dat viel niet mee, want hij moest uit 360 stukken bestaan, waarvan zij er 150 mocht nemen. 360 stukken! Dat kon toch helemaal niet? Ze zuchtte, schoof het proefwerk van zich af en keek naar het bord. Daarvoor zat meneer Guntram, de wiskundeleraar, kaarsrecht op zijn stoel. Als een oplettend stokstaartje liet hij zijn blik over de rijen gaan. Guntram was een jonge, niet al te grote man, met sneakers en een tas van vrachtwagenzeil. Hun blikken kruisten elkaar. Josy mocht hem wel, maar ze kon hem nu niets vragen. Tijdens een proefwerk gaf hij nooit antwoord op vragen. Bovendien had hij er nooit taart bij gehaald als het over breuken ging.

Ze keek naar buiten. Het had vannacht weer gesneeuwd. Nu scheen de zon, en de sneeuw deed haar denken aan slagroom, die door een banketbakker dik en glad was uitgesmeerd over het landschap. Ze vroeg zich af of het eigenlijk wel mogelijk was om een taart in 360 stukjes te snijden. Daar begon het al mee. En stél dat het lukte: die stukjes bleven nooit uit zichzelf rechtop staan. Ze zouden

omkieperen en op de schoteltjes vallen. Maar misschien leverden 150 van deze extreem smalle stukjes sámen wel een redelijk stevige taartpunt op. Helaas was dat de vraag niet. Toch dacht Josy er nog een tijdje over na. Zou het snijden makkelijker gaan als de taart een grotere doorsnee had? Hoe zou een driehonderdzigste van een taart eruitzien als die taart zo groot was als een autowiel? Of, nog beter, zo groot als een trampoline? En wie zou zo'n trampolinepunt naar binnen weten te werken?

Josy dwaalde met haar gedachten de klas uit, steeds verder weg, en glimlachte toen ze aan opa dacht.

Als in die dagen iemand de sneeuw van de bijenkast had geveegd en het deksel eraf had getild om een thermometer in de grote kluit bijen te steken – langzaam en voorzichtig natuurlijk, ongeveer tot waar de koningin zat – zou hij hebben gezien dat het in het binnenste van de kluit, de wintertros, heerlijk warm was: zo'n twintig graden, als in het voorjaar. En als die persoon ook nog op andere plekken had gemeten, aan de randen bijvoorbeeld, zou hij zich misschien hebben afgevraagd hoe de bijen het uithielden in die kou. Want daar voelden ze de winter wel! Maar alleen zolang het nog te doen was, totdat de opgewarmde bijen uit het midden ze kwamen aflossen. Zo hoefden ze geen van allen de hele tijd een koud achterste te hebben.

De koningin was de enige die haar plekje nooit hoefde af te staan. Warm en goed gevoed zou ze van de lente kunnen dromen, van lichte, zachte dagen en de verleidelijke kleuren van bloemen. Maar bijen droomden natuurlijk niet. Dat gold zelfs voor de ko-

ningin. En als ze al zou dromen, zou het niet van bloemen zijn, want ze was nog nooit van haar leven in een kelk gekropen en had nog nooit stuifmeel of nectar mee naar huis genomen. Het leven van een bijenkoningin speelde zich af in krapte en duisternis.

Ze was pas één keer buiten geweest, en dat was lang geleden. Ze was toen nog maar zeven dagen oud. Op een zonnige, windstille dag in het voorjaar was ze de bijenkast uit gekropen en zonder aarzelen op haar doel af gevlogen. Hoewel ze er nooit eerder was geweest, wist ze precies waar ze heen moest. En toen ze aankwam, werd ze meteen achtervolgd door een horde grootogige mannetjesbijen, de darren. Zeven daarvan hadden succes en slaagden erin om in de lucht met haar te paren. Maar geen van de gelukkigen overleefde de paring. De een na de ander viel dood uit de lucht. De jonge koningin keerde in goede gezondheid terug van haar bruidsvlucht. Vanaf dat moment deed ze elke dag, weken- en maandenlang waarvoor ze op aarde was, en eind september had ze duizenden en nog eens duizenden eitjes gelegd. Het volgende voorjaar zou ze weer van voor af aan beginnen.

Nu was het volk aan het overwinteren, met een voorraadkamer tjokvol honing en suikerwater. En al droomden de bijen niet van de lente, ze wachtten er wel op. En tot die tijd zoemden ze dag en nacht zachtjes hun winterlied.